PATVIRTINTA
Kauno „Nemuno“ mokyklos
direktoriaus 2025 m. kovo 26 d.
įsakymu Nr. V-44

KAUNO „NEMUNO“ MOKYKLA
UNIVERSALAUS DIZAINO MOKYMUISI TAIKYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kauno „Nemuno“ mokyklos Universalaus dizaino mokymuisi taikymo tvarkos apraše įvardijami tikslas, uždaviniai, principai, susitarimai dėl universalaus dizaino mokymuisi taikymo mokykloje, įgyvendinant 1-8 klasių Bendrųjų programų ugdymo turinį.

2. Rengiant aprašą vadovautasi:

2.1. Kauno „Nemuno“ mokyklos direktoriaus 2024 m. spalio 21 d. įsakymu Nr. R-27 „Dėl darbo grupės sudarymo“;

2.2. LR Švietimo įstatymo (2011 m.) nuostatomis dėl mokinių mokymosi pasiekimų kokybės, pasiekimų gerinimo, švietimo pagalbos teikimo švietimo veiksmingumui didinti;

2.3. Tūkstantmečio mokyklų programos Universalaus dizaino ugdymuisi gairėmis;

2.4. Kauno „Nemuno“ mokyklos strateginiu planu;

2.5. Kauno „Nemuno“ mokyklos metų veiklos planu;

2.6. Kauno „Nemuno“ mokyklos Pagalbos mokiniui teikimo tvarkos aprašu.

3. Universalaus dizaino mokymuisi sąvokos:

3.1. **Universalus dizainas mokymuisi** (UDM) - tai mokslo įrodymais pagrįsta ugdymo prieiga, skirta tobulinti ir optimizuoti mokymo(si) procesą, pripažįstant individualius mokinių skirtumus.

3.2. **Įtraukusis ugdymas** – tai sąlygų visų mokinių dalyvavimui bendrose ugdymosi veiklose sudarymas, eliminuojant galimus mokymosi barjerus.

3.3. **Įtraukties vertybės** – pagarba žmonių įvairovei, lygiateisiškumas, socialinis teisingumas, sąžiningumas, bendruomeniškumas, visų visavertis dalyvavimas.

3.4. **Ugdymosi barjerai** – dėl riboto ugdymo turinio prieinamumo, mokymo ir pasiekimų vertinimo metodų, mokinių turimų žinių ar gebėjimų stokos, individualių mokinių savybių atsirandantys barjerai pasiekti numatytų ugdymosi tikslų.

3.5. **Pastoliai ugdyme** – tai priemonių, ugdymo būdų, nukreipiančių klausimų ir kitų laikinos paramos priemonių pasiūlymas mokiniams, sudarant sąlygas savarankiškai pasiekti numatytą ugdymosi tikslą.

3.6. **Pagalba** – pagalbos teikėjų dalyvavimas mokinių mokymosi veikloje, padedant jiems pasiekti numatytų ugdymosi tikslų. UDM prieigoje pagalba naudojama tada, kai mokiniams siūlomų pastolių nepakanka ugdymosi barjerui išvengti.

3.7. **Neuroįvairovė** – žmonių neurologinių skirtumų (būsenų), atsirandančių dėl neurologinių ypatumų, kuriuos žymi tam tikros diagnozės, pripažinimas lygiaverčiais.

II SKYRIUS
UNIVERSALAUS DIZAINO MOKYMUISI TAIKYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

4. **Tikslas** - kurti įtraukiojo ugdymo sąlygas neuroįvairovei mokykloje ir klasėse, taikant universalaus dizaino mokymuisi principus, kuriant bebarjerę ugdymo(si) aplinką ir pastolius mokinių įvairovės išraiškai, motyvacijai ir asmeninei pažangai užtikrinti.

5. **Uždaviniai:**

5.1. Taikyti įtraukties ir universalaus dizaino mokymuisi principus, gaires ir jų galimybes mokykloje bei klasėje;

5.2. Sukurti bebarjerę mokymosi aplinką mokiniams, turintiems žinių ar gebėjimų stoką, individualias mokinio savybes, dėl kurių atsiranda barjerai, trukdantys pasiekti numatytus ugdymosi tikslus.

5.3. Pritaikyti universalaus dizaino mokymuisi gairių elementus mokiniams, kurie susiduria su dėmesio ir aktyvumo iššūkiais;

5.4. Numatyti mokymosi ketinimus ir sėkmės kriterijus, nustatant žinių sudėtingumą ir keliant ugdymosi tikslus skirtingų mokinių asmeninei pažangai.

5.5. Taikyti universalaus dizaino mokymuisi principus, organizuojant įtraukiąją pamoką.

5.6. Nuosekliai vertinti mokinių pažangą ir pasiekimų lygį, analizuoti, daryti išvadas, suteikiančias grįžtamąjį ryšį apie mokymosi kokybę, tinkamų ugdymosi būdų pasirinkimą, padedančių mokiniams efektyviai mokytis.

III SKYRIUS
UNIVERSALAUS DIZAINO PRINCIPAI

6. **Lygios galimybės.** Ta pačia aplinka patogiai naudojasi įvairių poreikių ir gebėjimų mokiniai.

7. **Lankstumas.** Tam tikras objektas gali būti naudojamas pagal individualius mokinio poreikius.

8. **Paprastumas ir intuityvumas.** Objekto paskirtis yra suprantama nepaisant mokinio patirties, žinių, kalbos įgūdžių.

9. **Suprantama ir suvokiama informacija.** Daiktas ar aplinka atitinka šį principą, kai svarbiausia informacija mokiniui yra lengvai suprantama ir komunikuojama skirtingais būdais: aiškiais simboliais, žodiniais užrašais, taktiliniais ženklais ar piktogramomis.

10. **Saugus naudojimas arba tolerancija klaidai.** Objekto veikimas mokiniui turi būti suprogramuotas taip, kad neteisingų veiksmų pasekmės būtų minimalios.

11. **Minimalios fizinės pastangos.** Objektą galima efektyviai naudoti, mokiniui įdedant kuo mažiau fizinių jėgų.

12. **Dydžio ir erdvės tinkamumas.** Šį principą atitinkantys objektai yra prieinami kiekvienam mokiniui: mažam, dideliam, turinčiam ribotas fizines galimybes.

IV SKYRIUS
UNIVERSLAUS DIZAINO MOKYMUISI PRIEIGOS

13. **Mokinių įvairovės suvokimas.** Mokymosi veiklos skirtumai priklauso nuo biologinių, socialinių ir kultūrinių veiksnių, kurie būdingi visiems mokiniams. Mokinių, turinčių negalią, sutrikimų arba didelį mokymosi potencialą, skirtumai yra ryškesni, specifiniai, tačiau jie yra tos pačios mokinių grupės dalis.

14. **Ugdymosi sunkumų suvokimas.** Mokymosi sunkumus lemia ugdymo proceso organizavimas, turintis barjerų, kurie trukdo įgyti reikalingų žinių, atpažinti objektus ir jų modelius, nesuteikia galimybių jais manipuliuoti, kurti ir pademonstruoti gautus rezultatus.

15. **Priemonės ugdymui diferencijuoti.** Ugdymo diferencijavimo priemonės yra ugdymo aplinka, ugdymo metodai, žinių šaltiniai ir priemonės. Jų sąveika užtikrina be barjerinį visų mokymąsi ir veda į tą patį tikslą.

16. **Ugdymo tikslas.** Ugdymo tikslas yra mokinių mokymosi procesas: faktų nustatymas, kritinis jų apmąstymas, užduoties arba problemos sprendimo variantų radimas.

17. **Ugdymo veiksmingumo kriterijai.** Mokiniai ir mokinės ugdomi kaip besimokantys ekspertai. Vaikų ugdymo organizavimas yra nukreiptas į mokinių skatinimą būti aktyviais dalyviais: kontekstualizuoti mokymosi tikslus savo patirties ir interesų pagrindu, pasirinkti veiklos būdus ir priemones, apmąstyti rezultatus.

18. **Pagalbos organizavimas.** Bendradarbiavimo kultūra realizuojama sukuriant ugdymo dalyvių bendradarbiavimui palankią aplinką, siūlant pastolius galimiems barjerams įveikti. Mokytojai bei švietimo pagalbos specialistai yra bendradarbiaujančio mokymosi partneriai.

V SKYRIUS
UNIVERSLAUS DIZAINO MOKYMUISI PRIEIGŲ TAIKYMAS PAMOKOJE

19. Mokytojas apgalvoja ir įsivertina, kaip, naudojant prieigas, bus grindžiamas mokinių mokymas. Nusprendžia, kaip mokiniams bus pristatoma nauja informacija, kaip bus formuluojami ugdymo tikslai, kokiais būdais mokiniai galės įsivertinti savo žinias, kokiais principais mokytojas vadovausis vertindamas mokinių pasiekimus.

20. Organizuojant ugdymo procesą, reflektuojant apie jį su mokiniais ir asmeniškai vertinant mokinių darbus, fiksuojami ne vien tik mokinių pasiekimai, bet ir šie aspektai: kaip mokiniai įsitraukia į mokymosi procesą; kokie metodai, kokio pobūdžio užduotys ir kokia aplinka padeda panirti į mokymąsi; kaip mokiniai analizuoja naują medžiagą ir kokie mokymosi būdai paremia jų supratimą; kur yra supratimo riba, kelianti iššūkį, tačiau vis dar savarankiškai įveikiama; kokių savarankiško mokymosi įgūdžių mokiniai turi arba stokoja, kuo domisi, kokių turi gebėjimų, kuriuos galima panaudoti, skiriant užduotis naujoms žinioms įtvirtinti.

21. Esant įgūdžių barjerui dėl mokinio įgūdžių stokos tam tikrai ugdymosi veiklai atlikti, naudojamos paremiančios priemonės (pvz. schemos), vengiama naujos medžiagos, kol susidariusi spraga bus įveikta, suteikiama mokytojo ar įgudusio mokinio pagalba, padedanti pasinaudoti reikiamu mokymosi įrankiu, leidžiama mokiniu pasirinkti patinkančią darbo priemonę iš kelių.

22. Esant programos barjerui, mokytojas apgalvoja ugdymo kontekstą, mokinių įvairovę ir pokyčius klasėje, kurie galimai trukdo mokytis, pasitelkia metodus, įgalinančius suprasti tą pačią informaciją įvairiais būdais. Temai nagrinėti naudoja ne vieną, bet kelis skirtingus metodus. Be teksto skaitymo, pasiūlo pasiklausyti dar ir įrašyto teksto, skatina bendradarbiauti, diskutuoti, peržiūrėti vaizdo įrašus, mokytis dinamiškai, užsirašyti atraminius žodžius, nusibraižyti kontekstines schemas. Mokymosi intensyvumas mažinamas ir taikant tarpdalykinę integraciją.

23. Esant individualiems barjerams (girdimosios informacijos apdorojimo, regimosios informacijos apdorojimo, tarpmodalinės informacijos apdorojimo - negebėjimo kartu apdoroti regimosios ir girdimosios informacijos, motorinės koordinacijos sunkumams, atminties procesų sutrikimams, skaitomo teksto suvokimo barjerui, bendrųjų mokymosi sutrikimų barjerui, dėmesio koncentracijos, savireguliacijos, elgesio sunkumų barjerui), naudojamasi pedagoginės, psichologinės tarnybos pateiktomis mokinio ugdymosi poreikių vertinimo išvadomis bei ugdymo

rekomendacijomis, bendradarbiaujama su pagalbos mokiniui specialistais, pasitelkiama mokinio padėjėjo pagalba.

24. Pamokoje skatinami mokinio – besimokančio eksperto gebėjimai: mokinys įtraukiamas į procesą, sudominant mokymosi turiniu ar būdais; žinios mokiniui pateikiamos palankiausiu būdu, sudarant sąlygas supratimui, analizei ir interpretavimui; organizuojamas strateguojantis mokymosi organizavimas, skatinant mokinį kelti individualius tikslus, planuoti jų įgyvendinimo procesą ir įvairiais būdais pademonstruoti savo žinias.

25. Planuojant pamoką apmąstoma (priedas Nr. 1) , kokioje klasėje bus organizuojama pamoka, mokinių mokymosi ypatumai bei galimi jų lūkesčiai ir interesai. Plano etapai suderinami su mokinio neuroninių tinklų funkcijų skatinimo mokymosi metu principais: skirtingos įtraukimo ir sudominimo priemonės ir būdai - kodėl mokausi?; skirtingos priemonės ir būdai informacijai pristatyti – ko mokausi?; skirtingos veiklos ir žinojimo raiškos priemonės ir būdai – kaip mokausi?.

26. Pamoka vedama nuosekliai, laikantis UDM pamokos eigos plano etapų (priedas Nr. 2).

VI SKYRIUS
MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS TAIKANT UNIVERSALŲ DIZAINĄ MOKYMUISI

27. Vertinimas yra neatsiejama UDM taikymo proceso dalis. Nuoseklus vertinimas ir jo išvados suteikia grįžtamąjį ryšį apie mokymosi kokybę, žinių, kaip padėti mokiniams efektyviai mokytis, padeda įvertinti mokinių pažangą ir pasiekimų lygį.

28. Formuojamasis vertinimas – tai mokymosi metu fiksuojami pastebėjimai, kuriuos tiek mokytojai, tiek mokiniai interpretuoja kartu ir, remdamiesi šiais pastebėjimais, priima sprendimus dėl kitų mokymosi žingsnių.

29. Formuojamąjį vertinimą sudaro penkios pagrindinės strategijos. Kiekviena iš jų orientuota į mokinio įsitraukimą – nuo tikslų kėlimo iki puoselėjamo gebėjimo mokytis savarankiškai ir strategiškai:

29.1. mokymosi tikslų ir sėkmės kriterijų pristatymas besimokantiesiems, asmeninių įsipareigojimų aptarimas;

29.2. užduočių ir pokalbių, parodančių mokinių supratimo lygį, planavimas;
grįžtamojo ryšio suteikimas;

29.3. mokinių paskatinimas mokytis vieniems iš kitų, parodant, kad dalinimasis tarpusavio žiniomis yra vertingas mokymosi išteklius;

29.4. mokinių įgalinimas traktuoti mokymąsi kaip jų pačių reguliuojamą procesą.

30. Formuojamasis vertinimas suteikia galimybę tobulinti mokymosi procesą ar atliktą darbą tos pačios pamokos metu arba iš karto po jos. Atsiradus mokymosi kliūčių, fiksuojami pastebėjimai skatina apmąstyti kliūčių priežastis ir čia pat jas šalinti (barjerai ir jų įveikos). Su mokymosi eiga ir užduotimis susiję pastebėjimai taip pat padeda lengviau ir efektyviau suplanuoti kitą pamoką.

31. Mokytojai reguliariai sugrįžta prie formuojamojo vertinimo metu sukauptos informacijos ir aktyviai ja remiasi tobulindami ugdymo procesą, pastebėdami gerėjančius mokinių rezultatus. Formuojamojo vertinimo metu surinkta informacija yra vertinga ir kitiems mokytojams bei tėvams, tad ja dalinamasi vieniems su kitais.

32. Grįžtamasis ryšys leidžia mokiniams pasitikslinti, pasitaisyti ir patobulinti atliekamas užduotis. Jis suteikiamas kaip įmanoma dažniau, kol informacija vis dar aktuali. Grįžtamasis ryšys yra konstruktyvus ir nuoseklus, orientuotas į informacijos apsikeitimą, o ne siekiantis palyginti vieną mokinį su kitu ar sukelti konkurenciją. Jis padeda išlaikyti mokymosi motyvaciją ir išvengti spragų.

33. Savarankiškas įsivertinimas skatina savikontrolės ir savarankiško mokymosi įgūdžius, padeda savarankiškai patvirtinti ir argumentuoti savo mokymosi pažangą, didina mokinių motyvaciją ir įsitraukimą į mokymosi procesą.

34. Pamokoje mokiniai įtraukiami į savo ir kitų rezultatų vertinimą (priedas Nr. 3). Analizuodami vertinimo kriterijus ir aktyviai juos taikydami vertinant savo ir kitų darbus, jie palaipsniui išmoksta, o vėliau ir tiksliai žino, koks darbas yra geras, ir, pagal savo galimybes, gali tobulinti darbą. Vertindami kitus darbus ir išsakydami taisytinas darbo vietas, mokosi ir bendradarbiauja.

35. Apibendrinamuoju vertinimu įvertinami mokinio pasiekimai programos, ar nustatyto standarto, reikalavimų kontekste. Dėmesys sutelkiamas į mokinių pasiekimus baigiant mokymosi etapą: nagrinėjamą temą, modulį ar ugdymo pakopą. Duomenys apie besimokančiojo pasiekimus renkami įvairiomis formomis ir būdais: testais, apklausomis žodžiu ar raštu, kontroliniais arba projektiniai darbais, kūrybinėmis užduotimis.

36. Apibendrinamojo vertinimo balas (lygis) nustatomas atlikus užduotį arba apibendrinus kaupiamuoju būdu sukauptus įvertinimus. Suteikiama galimybė tiek mokiniams, tiek mokytojams stebėti, apmąstyti ir koreguoti mokymosi strategiją. Svarbu, kad pasirinkti vertinimo būdai neužkirstų kelio mokiniams pademonstruoti žinias. Todėl apibendrinamajam žinių vertinimui pasitelkiami skirtingi būdai, kuriuos parenka mokytojas arba leidžia mokiniams pasirinkti patiems. Užduotis ir instrukcija pateikiama prieinamiausiu būdu (pvz., testas pateikiamas rašytine forma arba kartu su įrašu, kad būtų galima išklausyti klausimus). Užduotys yra konkrečios, be perteklinių reikalavimų, neperkrauta neesminiais žodžiais, taip išvengiant trukdžių susitelkti į turinio esmę.

37. Gauti apibendrinamojo vertinimo rezultatai lyginami su nustatytais programos reikalavimais ir pasitelkiami mokinio, klasės, mokyklos ugdymo procesui tobulinti, pokyčiams inicijuoti ir vykdyti. Mokinio atžvilgiu šie rezultatai lyginami su jo rezultatais ugdymo proceso kontekste, nustatant daromą asmeninę pažangą. Taip pat rezultatai naudojami mokymosi būdams apmąstyti ir tolesniam mokymosi proceso modeliavimui.

38. Asmeniniai mokinių pažangos vertinimo duomenys ir jų stebėjimas atspindi mokinių pasiekimų raidą, indėlį į mokymąsi, valią ir nuoseklumą, siekiant asmeninių mokymosi tikslų, padeda įsivertinti mokymosi sėkmę ir kokybę. Šių duomenų pagrindu mokytojas analizuoja savo veiklos efektyvumą, numato ir sudaro palankiausias sąlygas kiekvienam mokiniui realizuoti savo potencialą ir pasiekti sėkmę bendrame mokymosi procese.

VII SKYRIUS
BEBARJERĖ MOKYKLOS APLINKA IR UGDYMO(SI) PRIEMONĖS

39. Ugdymosi aplinka nuo tradicinių klasių erdvių pereina prie „klasių be sienų“: ugdymo(si) procesas gali vykti ir koridoriuose, holuose, bibliotekoje, mokyklos kieme ir kitose vidinėse bei išorinėse mokyklos erdvėse. Patalpos patogios, funkcionalios, lengvai pertvarkomos, maloniai spalvingos, stimuliuojančios mąstymą, kūrybiškumą, mokymąsi. Numatytos galimybės mokytis individualiai ir grupėmis, tyloje ir bendraujant, „švariai“ ir naudojant įvairias tepančias medžiagas bei priemones. Mokiniai prisideda prie mokyklos aplinkos kūrimo savo idėjomis ir darbais, dalyvauja kuriant aplinką, kurioje jiems gera, įdomu ir smagu būti. Demonstruojami ne tik baigti mokinių darbai, bet ir darbo, kūrybos, diskusijų procesas – užrašai, eskizai, planai, modeliai ir pan.

40. Tyrinėjimo erdvė mokykloje mokinius skatina tyrinėti, išbandyti, atrasti, būti aktyvius ugdymo(si) proceso dalyvius. Ši erdvė skirta planuoti ir realizuoti praktika grįstą mokymąsi bei stiprinti kritinio mąstymo įgūdžius. Lengvai transformuojami baldai išpildo šią koncepciją – erdvę galima greitai konfigūruoti, leidžiant dirbti grupėmis, poromis ar individualiai. Kūrybinė erdvė skatina mokinius realizuoti kūrybines idėjas praktinėje veikloje.

41. Pristatymų erdvė mokykloje skatina mokinius perteikti ir dalintis savo veiklos rezultatais. Lengvai transformuojami baldai sukuria aplinką, skatinančią interaktyviai pristatyti, aktyviai klausytis, diskutuoti, reflektuoti mokomąją medžiagą.

42. Sąveikos ir mokymo(si) erdvė mokykloje skatina mokinius aktyviai dalyvauti mokymosi procesuose. Siekdami kiekvieno besimokančiojo pažangos, mokytojai naudoja tradicinius darbo metodus, juos derina su įvairiomis technologijomis (interaktyvios lentos/ekranai, mobilieji

įrenginiai). Šią erdvę mokytojai gali transformuoti keisdami mokinių darbo vietų išdėstymą (pvz., sėdėti eilėmis, ratu, puslankiu arba grupėmis).

43. Mainų arba aktyvaus mokymosi erdvė mokykloje skatina mokinius bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais pasidalytosios lyderystės būdu. Šioje erdvėje sėkmingai taikomi aktyvūs mokymosi metodai (pvz., minčių žemėlapis, minčių lietus, diskusijos, debatai) lavinantys komunikavimo ir kritinio mąstymo įgūdžius. Skatinamas informacinių komunikacinių technologijų naudojimas.

44. Reflektavimo erdvė mokykloje skatina mokinius mokytis reflektuojant. Šioje aplinkoje naudojami tokie baldai ir priemonės, kaip poilsiui skirti minkštieji baldai, nešiojamieji įrenginiai su ausinėmis, stalo žaidimai. Šioje erdvėje besimokantieji gali mokytis neformaliai, labiausiai tinkamu tempu: atsipalaidavę, nekontroliuojami. Kuriama galimybė kiekvieno saviraiškai ir individualiems mokymosi poreikiams tenkinti.

45. Priemonių prieinamumas priklauso nuo situacijos bei konteksto ir vertinamas atsižvelgiant į numatytą veiklą bei auditoriją, todėl, vadovaudamiesi UDM principais ir planuodami veiklą su mokiniais, mokytojai remiasi žiniomis apie mokinių stiprybes ir patiriamus barjerus bei parenka mokymui skirtas priemones, pasižyminčias daugiafunkciškumu ir lankstumu (priedas Nr. 4).

VIII SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

46. Su UDM taikymo tvarkos aprašu supažindinami ir juo vadovaujasi visi mokyklos 1-8 klasėse dirbantys pedagogai.

47. UDM taikymo tvarkos aprašas, esant būtinybei, gali būti peržiūrimas ir koreguojamas. Šio aprašo pakeitimai tvirtinami direktoriaus įsakymu.

48. UDM taikymo tvarkos aprašas skelbiamas Kauno „Nemuno” mokyklos informacinėse prieigose.

_____

SUDERINTA
Kauno „Nemuno“ mokyklos
Mokytojų tarybos
2025 m. kovo 12 d. protokolu Nr. 4